

Napomene u vezi dženaze namaza

[Bosanski – Bosnian – بوسني]

Usama b. Gurm el-Gamidi

Prijevod: Senad Muhić

Revizija:
Ersan Grahovac

2013 - 1434

IslamHouse.com

﴿تنبيه على بعض المسائل المتعلقة﴾

﴿بالصلاة على الميت﴾

« باللغة البوسنية »

أسامة بن غرم الغامدي

ترجمة: سناد موهيتش

مراجعة:

أرسان غراهوفاتس

2013 - 1434

IslamHouse.com

Napomene u vezi dženaze namaza

Prvo pitanje: Propis klanjanja dženaze namaza

Dženaza namaz je farz kifaje. Po koncenzusu učenjaka Sunnet je klanjati dženazu u džematu, a i zbog postupka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je klanjao dženazu Nedžašiji, tako što je ashabe poredao u tri saffa, čineći četiri tekbira¹, kao i zbog postupaka ashaba nakon njega.

Za namaz u džematu treba najmanje tri osobe. U hadisu Abdullaha b. Ebi Talhe stoji: „**Ebu Talha je pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je preselio Umejr b. Ebi Talha. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se odazvao i klanjao mu dženazu u njihovoj kući. Tom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao naprijed, a Ebu Talha je bio iza njega, dok je Ummu Sulejm bila iza Ebu Talhe. Osim njih nije niko drugi bio.**“²

U ovoj predaji se nalazi dokaz da je i ženama dozvoljeno klanjati dženazu.

¹ Bilježi Buharija, br. 1318., i Muslim, br. 951.

² Bilježe Hakim i Bejheki, a ispravnim ga je ocijenio Albani u djelu *Ahkamul-dženaizi*.

Drugo pitanje: Dženaza se može klanjati i sljedećim kategorijama

a) Pobačenom djetetu koje je dostiglo četiri mjeseca i više.

Ukoliko ima manje od četiri mjeseca onda mu se ne klanja dženaza.

Osnova za ovakav propis je hadis kojeg Ibn Mes'ud prenosi kao merfu' predaju: „**Stvaranje čovjeka biva u utrobi majke njegove četrdeset dana, zatim bude isto toliko vremena zakvačak, zatim bude isto toliko vremena kao gruda mesa, zatim Allah pošalje meleka, pa mu udahne dušu...**“³

Ebu Davud prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: „**Pobačenom djetetu se klanja dženaza, a za roditelje se moli oprost i milost.**“⁴

b) Šehidima koji su poginuli u borbi.

Pravilo je da se ovoj kategoriji ne klanja dženaza, jer su mnogi ashabi bili šehidi i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im nije klanjao. Ovo je stav većine islamskih učenjaka. Međutim, šejh Albani u svojoj knjizi koja nosi naziv *Ahkamul-dženaizi*, veli: „Ukoliko se šehidu obavi dženaza kako bi se uputila dova, te kako bi se uradio taj

³ Bilježi Buharija, br. 3208., 3332., 6594., 7454., i Muslim, br. 2643.

⁴ Bilježi Ebu Davud, br. 3180.

ibadet bilo bi bolje, jer se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao dženazu nekim šehidima. Jedan od tih slučajeva prenosi Ebu Davud u hadisu koji je dobar, a u kojem se navodi: „**Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prošao pored Hamze koji je već bio izmasakriran i nije nikome od šehida Uhuda klanjao dženazu osim njemu.**“⁵

U drugoj predaji se navodi: „**Jedne prilike je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon osam godina izašao do šehida Uhuda i klanjao im dženazu, kao da se oprašta od mrtvih i od živih.**“⁶

c) Ko je ubijen i pogubljen šerijatskom kaznom

Dokaz da se ovoj kategoriji klanja dženaza je predaja u kojoj se veli: „**Žena iz plemena Džuhejnije je došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je trudna zbog bluda kojeg je počinila. Poslanik je naredio da se kamenuje, pa je to i učinjeno, a onda joj je klanjao dženazu. Kada je to vidio Omer upitao je: 'Zar da joj klanjaš dženazu, a počinila je blud?' Poslanik odgovori: 'Ona se pokajala tako iskreno da, kada bi se njeno pokajanje raspodijelilo na sedamdeset stanovnika Medine, bilo bi im dovoljno.**

⁵ Bilježi Ebu Davud sa dobrim lancem prenosilaca, br. 3137.

⁶ Bilježi Buharija, 3/164., 7/279, 280, 302., i Muslim, 4/149., 153., 154.

Pa da li znate za bolje pokajanje od toga da neko žrtvuje svoj život radi Allaha.’“⁷

d) Griješniku koji je bio poznat po činjenju grijeha i zabranjenih postupaka, kao što su blud, pijenje alkohola i druge vrste grijeha.

Samoubici se klanja dženaza, ali je pohvalno da njoj ne prisustvuju učeni i pobožni, kako bi to bila opemena za druge.

Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pozvan na dženazu upitao bi o kakvoj se osobi radi. Ako bi mu kazali da je ta osoba bila dobra, klanjao bi joj dženazu, a u suprotnom bi kazao: „**Vi se o njoj pobrinite.**“, i ne bi toj dženazi prisustvovao.⁸

Također, Muslim bilježi da je jedan čovjek sam sebe ubio, pa kada je vijest o tome došla do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je kazao: „**Ja neću da mu klanjam dženazu.**“⁹

e) Dužniku koji ništa od svoga imetka nije ostavio kako bi se dug vratio.

Dokaz za ovo je predaja u kojoj se veli: „**Sjedili smo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je donešena umrla osoba kojoj je trebalo obaviti**

⁷ Bilježi Muslim, 5/121.

⁸ Bilježe Ahmed, 5/399., 300., 301., i Hakim, 1/364.

⁹ Bilježi Ebu Davud, br. 3185., a značenje ovog hadisa prenosi i Muslim, br. 978.

dženazu. Kazali su Poslaniku da klanja dženazu, a on je upitao da li je ta osoba nekome dužna. Odgovorili su mu da nije nikome dužna i da iza sebe ništa nije ostavila, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu. Zatim je donešena i druga osoba kojoj je trebalo obaviti dženazu, pa su Poslaniku kazali da on to učini, a on je upitao da li je ta osoba nekome dužna, na šta su mu odgovorili da jest. Potom je upitao da li je ta osoba ostavila nešto iza sebe, a oni su mu odgovorili da je ostavila tri dinara, te je on nakon toga pristupio klanjanju dženaze. Nakon toga je donešena i treća umrla osoba, a oni su mu kao i prošli put ponudili da joj klanja dženazu, pa je on postavio isto pitanje kao i u prethodnom slučaju. Oni su mu odgovorili da je umrla osoba dužna tri dinara, ali da nije ostavila ništa iza sebe. Poslanik je tada naredio da prisutni klanjaju dženazu. Jedan čovjek od ensarija koji se zvao Ebu Katade je tada predložio Poslaniku da klanja dženazu, a da će on vratiti dug. Poslanik je pristao na taj prijedlog.¹⁰

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u početku nije klanjao dženazu onome ko je bio dužan, međutim, kada je Allah otvorio puteve opskrbe, on je kazao: „**Ja sam vjernicima preči nego oni sami sebi, pa ko od**

¹⁰ Bilježi Buharija, 3/368., 369., 374.

vjernika umre, a dužan je nekome, ja ću taj dug vratiti, a ko ostavi imetak, on pripada nasljednicima.¹¹

Treće pitanje:

Ko se ukopa prije nego mu se klanjala dženaza ili se desi da jedna grupa klanja, a druga ne, onda će se klanjati kod njegovog kabura tako što će imam biti do kabura na takav način da između imama i kible bude kabur. Ostali klanjači će se poredati iza imama.

Ebu Hurejre prenosi da je jedna žena koja je čistila mesdžid preselila, pa je nakon nekoliko dana Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjetio da je nema. Rečeno mu je: „**Preselila je po noći, pa nismo htjeli da te budimo.**“ On je kazao: „**Kao da su je smatrali nevažnom.**“, te je dodao: „**Pokažite mi njen kabur.**“ Kada su mu pokazali gdje se nalazi, on je otišao do njega i klanjao joj dženazu.¹²

Četvrto pitanje: Dženaza namaz u odsustvu (salatul-gaib)

Ukoliko neka osoba preseli u određenom podneblju, te nema niko od prisutnih da mu klanja

¹¹ Bilježi Buharija, 8/420., 12/7., 12/ 22., 12/40.

¹² Bilježe Buharija, 1/438., 439., 440., 3/156., i Muslim, 3/56.

dženazu, onda će mu grupa muslimana klanjati dženazu u odsutnosti, a dokaz tome je slučaj u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao Nedžašiji dženazu namaz u odsutnosti.

Tekst hadisa ide ovako: „Poslanik je u Medini ljude obavijestio o smrti Nedžašije rekavši: **’Danas je vaš brat preselio i on se ne nalazi u vašoj zemlji, zato ustanite i klanjajte mu dženazu.’** Upitali su: **’O kome se radi?’** On je odgovorio: **’To je Nedžaši, pa tražite oprost za vašeg brata.’** Nakon toga je izašao sa njima do musalle.”¹³ U drugoj verziji stoji: „Izašao je do mezarja Bekije. Poredali smo se iza njega kao što se redamo na dženazi i klanjali smo kao što klanjamo dženazu. Klanjali smo kao da je umrli ispred njega, a on je donio četiri tekbira.”¹³

Veoma važno pitanje:

Ukoliko se u mjestu umrloga obavi dženaza, da li će se i u tom slučaju obaviti dženaza u odsutnosti?

Odabrano mišljenje kod islamskih učenjaka je da se u tom slučaju neće obaviti dženaza u odsutnosti, jer nije potvrđeno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome obavio dženazu u odsutnosti osim Nedžašiji koji je

¹³ Bilježi Buharija, 3/90., 145., 155., 157., i Muslim, 3/54.

preselio u nevjerničkoj državi i tamo mu niko nije obavio dženazu.

Još jedan od dokaza koji ukazuje da se dženaza u odsutnosti ne klanja uvijek jeste i slučaj kada su preselila četverica halifa i mnogi drugi, i niko od muslimana nije im klanjao dženazu u odsutnosti, a da je to učinjeno, bilo bi do nas preneseno mnogobrojnim predajama.

Neki učenjaci vele: „Onome ko je poznat među ljudima po znanju, dobroti, vjeri i džihadu, klanjaće se dženaza u odsutnosti, zbog položaja koji ima u društvu.“

Ibn Tejmije veli: „Ispravno je da se klanja dženaza u odsutnosti onome kome nije klanjana u mjestu gdje je umro, kao što je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Nedžašiji koji je umro u nevjerničkoj zemlji i nije bilo nikog ko mu je obavio dženazu. Međutim, namaz u odsutnosti se neće obaviti onome kome je dženaza obavljena u mjestu gdje je umro, jer je obaveza spala time što su mu muslimani već klanjali dženazu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao dženazu u odsutnosti, a isto tako nekima je nije klanjao, pa je i klanjanje i ostavljanje sunnet. A Allah najbolje zna.“

Peto pitanje:

Zabranjeno je klanjati dženazu namaz nevjernicima, licemjerima i onima koji nisu obavljali namaz, kao što je zabranjeno moliti Allaha da im se smiluje ili da im oprost.

Rekao je Uzvišeni: ***I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obavljati, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru.*** (Et-Tevbe, 84.)

I kaže: ***Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici Džehennema biti.*** (Et-Tevba, 113.)

Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: „**Ugovor između nas i njih je namaz, pa ko ga ostavi postaje nevjernik.**“

Šesto pitanje:

Najpreči da obavi dženazu kao imam je onaj koga je umrla osoba oproučila za to, jer su ashabi uvijek oporučivali ko će im klanjati dženazu. Ebu Bekr je oporučio da mu Omer klanja dženazu, Omer je ostavio u oporuku da mu klanja Suhejb, Ibn Mes'ud je oporučio Zubejra, dok je Ummu Seleme oporučila Se'id b. Zejda.

Imam džamije je preči da obavi dženazu od onoga koga je umrli oporučio, a dokaz tome je hadis: „**Neka niko od vas ne radi posao onoga koji je za taj posao ovlašten.**“

A imam džamije je ovlašten za poslove koji su vezani za džamiju.

Najbolje da čovjek oporuči da mu dženazu klanja onaj koji je najviše poznat po bogobožnosti, dobroti i koji je poznat po tome da mu se dove primaju. Ukoliko čovjek nije nikog oporučio, onda je najpreči otac umrloga, zatim onaj ko je po krvnom srodstvu bliži.

U sadašnje vrijeme, imam džamije je taj koji u većini slučajeva klanja dženazu i u tome nema nikakvih problema ukoliko nema razilaženja među pristutnima ko će obaviti dženazu.

Sedmo pitanje:

Ukoliko sa imamom ne bude niko osim jedne osobe, onda će osoba stati iza imama, a ne sa njegove strane. Dokaz tome je u hadisu Abdullaha b. Ebi Talhe gdje stoji: „**Ebu Talha je pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je preselio Umejr b. Ebi Talha. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se odazvao i klanjao mu dženazu u njihovoj kući. Tom prilikom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao naprijed, a**

Ebu Talha je bio iza njega, dok je Ummu Sulejm bila iza Ebu Talhe. Osim njih nije niko drugi bio. ¹⁴

Osmo pitanje:

Bolje je obaviti dženazu izvan džamije, na mjestu koje je pripremljeno za te aktivnosti, kao što je bio slučaj za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u većini slučajeva on je tako postupao.

Ibn Omer navodi: „**Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je dovedeno dvoje jevreja koji su počinili blud, pa je naredio da se kamenuju u blizini mjesta na kojem se obavljala dženaza pored mesdžida.**“ ¹⁵

Ibn Hadžer u djelu *Fethul-Bari* prenosi od Ibn Battala koji prenosi od Ibn Habiba da je mjesto na kojem su se obavljale dženaze bilo spojeno uz mesdžid Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa istočne strane. Na drugom mjestu veli: „**Musalla na kojoj su se obavljale dženaze i bajrami je bila sa strane mezarja Bekija.**“

Dozvoljeno je klanjati dženazu namaz i u džamiji kao što se to čini u današnjem vremenu, a dokaz tome je predaja Aiše koja veli: „**Tako mi Allaha, Poslanik,**

¹⁴ Bilježe Hakim, 1/365., Bejheki, 4/30-31., Ahmed, 3/217., a ispravnim ga je ocijenio Albani u *Ahkamul-dženaiz*.

¹⁵ Bilježi Buharija, 3/155.

sallallahu alejhi ve sellem, je unutar mesdžida klanjao dženazu Sehlu. b. Bejdau i njegovom bratu.¹⁶

Nije dozvoljeno klanjati dženazu među kaburovima, jer se se od Enesa b. Malika prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio dženazu među kaburovima.¹⁷

Mnogobrojni hadisi su preneseni na temu zabrane uzimanja kaburova za mesdžide.

A što se tiče namaza na kaburu u kojem je ukopana umrla osoba on je dozvoljen, jer se prenosi od Ibn Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored kabura u kojeg je umrli ukopan noću, pa je Poslanik upitao: „**Kada je ukopan umrli?**“ **Odgovorili su mu: „Proteklu noć.“ Kazao je: „Zašto me niste obavjestili?**“ **A oni su odgovorili: „Nismo htjeli da te budimo kako te ne bismo uznemirili.“ Ibn Abbas veli: „Tada je ustao, pa smo se poredali iza njega. Zatim je Poslanik klanjao dženazu osobi koja je već ukopana u kaburu.**¹⁸

¹⁶ Bilježi Muslim, 3/63.

¹⁷ Bilježi Ibn-Earabijj u svome *Mu'džemu*, 1/235., Taberani u djelu *El-Mu'džemul-evsat*, 1/80-82., a ovim putem bilježi ga i Dijaul-Magribi u djelu *El-ehadisul-muhtare*, grupi hadisa koji se prenose od Enesa, 2/79. Imam Hejsemi u djelu *Medžme'uz-zevaid*, 3/36., veli: Lanac mu je dobar. Ovako ga je zabilježio i Albani u djelu *Ahkamul-dženaiz*.

¹⁸ Bilježi Buharija, br. 1321.

Ovome je, također, dokaz i već spomenuti hadis o ženi koja je čistila mesdžid.¹⁹

Napomena:

Ukoliko umrla osoba bude mnogo zaudarala i imala neugodan miris, te bi kao takva uzmeniravala muslimane u džamiji, onda je bolje da joj se dženaza obavi izvan mesdžida ili negdje na otvorenom prostoru.

Deveto pitanje:

Nije dozvoljeno obavljati dženazu namaz u vremenima kada je zabranjeno klanjati, a dokaz tome je hadis Ukbe b. Amira u kojem stoji: „**Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio da se tokom dana u tri vremenska perioda klanja namaz i da se ukopavaju umrli: U periodu kada Sunce izlazi sve dok malo ne odskoči, kada Sunce bude na zenitu (sredini neba) pa sve dok ne prevagne prema zapadu, te kada Sunce počne da zalazi sve dok ne zađe.**“²⁰

Većina islamskih učenjaka je mišljenja da je pokuđeno klanjati namaz u ovim vremenima.

¹⁹ Bilježe Buharija, 1/438., 439., 440., 3/156., i Muslim, 3/56.

²⁰ Bilježi Muslim, 2/208.

Deseto pitanje:

Ženi je dozvoljeno klanjati dženazu, bilo da se radi pojedinačno ili u džematu, pod uslovom da ne klanja na groblju, jer je njoj zabranjeno da ulazi tamo.

Jedanesto pitanje:

Odsječenim djelovima, poput ruke i noge se ne klanja dženaza, nego se trebaju zamotati u bijelu kesu ili platno, a potom se zakopati, pod uslovom da vlasnik tih dijelova nije živ.

Dvanaesto pitanje:

Ko na dženazi propusti neki tekbir, to će nadoknaditi na sljedeći način:

Ukoliko čovjek prisprije na treći tekbir dženaze namaza, to će mu se računati kao prvi tekbir i učiće suru El-Fatiha. Kada imam donese četvrti tekbir, to će njemu biti drugi i on treba da prouči salavate, ali će pokušati da bude što kraći učeći dovu i salavate, kao npr. da kaže: Allahume salli ala Muhammedin ve alihi ve sahabihi. Dakle, treba da završi prije nego se umrlu podigne i ponese.

Trinaesto pitanje:

U Sunnetu se prenosi da se može učiniti i više od četiri tekbira kada se obavlja dženaza namaz. U vjerodostojnoj predaji je preneseno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao tekbire pet, sedam ili devet puta. Zato su neki islamski učenjaci kazali da treba biti raznolik po tom pitanju, pa jednom postupati na jedan način, a drugi put na drugi način. Ukoliko se doda više od četiri tekbira onda u tom slučaju treba učiti dovu između svakog tekbira. Kada se učini zadnji tekbir, trebalo malo šutiti, a potom predati selam.

Šejh Ibn Baz veli: „Sunnet je da se na dženazi donese samo četiri ili pet tekbira, jer je više od toga dokinuto.“